

 metafora

KNIHKUPECTVÍ NA BYLINKOVÉM NÁMĚSTÍ

*Román o krásných
knihách, čtenářích
a malebném městečku
na jihu Francie*

ÉRIC

DE KERMEL

edice **7** lásky

Vstupte do *Knihkupectví na Bylinkovém náměstí*, iniciační cesta do země knih začíná...

Natálie a Nathan vychovali dvě děti a ocitají se ve věku, kdy je důležité společně začít novou životní etapu, a tak se rozhodnou pro odvážný krok – opustí Paříž a zamíří do půvabného středověkého městečka Uzès na jihu Francie. Tam si Natálie, původně profesorka francouzštiny, koupí malé knihkupectví. Tím se jí splní dávný sen „žít mezi knihami“.

Se svou velkorysostí, empatií a životním elánem dokáže Natálie rychle porozumět všem, kdo vcházejí do dveří jejího obchůdku. Stává se jejich důvěrnou posluchačkou a svého druhu „apatykářkou“, která namísto léčivých bylin a čajů ordinuje „pacientům“ knihy na míru.

Knihkupectví na Bylinkovém náměstí ožívá příběhy Natáliiných zákazníků – ať už to je mladá dívka Cloé s velmi přísnými rodiči, která si touží rozšířit literární i životní obzory, neúnavný cestovatel Filip nebo pošťák Arthur, který sní o životě herce... Majitelka knihkupectví v Uzès citlivě naslouchá příběhům plným něhy, humorným i smutným životním historkám a svým zákazníkům vždy ráda doporučí, která kniha je pro ně právě teď ta pravá.

Z kouzelného knihkupectví na náměstí s platany na vás dýchne atmosféra půvabného jihofrancouzského městečka, kde z každé všední drobnosti čiší vyhlášené francouzské umění žít či „joie de vivre“.

Vyprávění Érica de Kermel je poctou knihám, čtenářům a knihkupcům. Knihy a vztahy k nim jsou součástí příběhu, který je plný odkazů na známé i méně známé knížky, mezi nimiž si určitě vyberete tu svou.

ÉRIC DE KERMEŁ

KNIHKUPECTVÍ NA BYLINKOVÉM NÁMĚSTÍ

Řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, kdo jsi.

Přeložil Martin Kratochvíl

metafora®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

La librairie de la place-aux-Herbes

© Groupe Eyrolles, 2017, Paris, France

Illustrations by Camille Penchinat

Czech edition arranged through Corto Literary Agency

Translation © Martin Kratochvíl, 2019

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2019

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-359-9 (ePub)

ISBN 978-80-7625-358-2 (pdf)

ISBN 978-80-7625-059-8 (print)

PODĚKOVÁNÍ

Předkládat ostatním k přečtení to, co člověk napíše, je delikátní záležitost. Jak zařídit, aby nešlo o akt „domyšlivosti“, ale o prostou příležitost se o něco podělit?

Přivést tuto knihu na svět bylo radostným dobrodružstvím díky profesionálnímu přístupu a pozornosti pracovníků nakladatelství Eyrolles, mezi nimiž si můj dík zaslouží zejména Gwénaëlle Painvinová, Anne Ghesquièrová a Sandrine Navarrová.

Děkuji Eriku Orsennovi, svému „literárnímu otci“, který mne slovy drží za ruku, zatímco dělám svoje první kroky.

PŘEDMLUVA

Bylo jednou jedno...

Tak začínají příběhy, které nás okouzlují.

Bylo jednou jedno knihkupectví.

Tak nás Éric de Kermel uvádí do půvabného vyprávění.

Byla jednou jedna Natálie, profesorka francouzštiny a Pařížanka.

Natálie už má dost velkoměsta. Je rozhodnutá změnit svůj život. Ale ne manžela. Dvojitá přání, které v naší době nepostrádá originalitu.

Často navštěvovali městečko Uzès s jeho 8573 obyvateli, poklad departementu Gard, místo plné umění a historie.

Proč by tam nemohli strávit nejenom prázdniny, ale i zbytek svého života?

Osud jim odpovídá: „Zkuste tohle!“

Knihkupectví v rohu Bylinkového náměstí je na prodej.

A tak začíná dobrodružství.

Čím je takové knihkupectví?

Jakousi centrální bankou zcela zvláštního druhu. Nevytváří se tam měna. Nebo snad jediné ta, která by mohla mít ambici, že se jednou stane měnou SVOBODNOU.

Do tohoto knihkupectví přicházejí stálí zákazníci. Rychle se z nich stávají přátelé. A brzy se stejně jako Natálie rozhodují pro změnu.

Protože kniha, opravdová kniha, vás zasáhne. Probudí ve vás říši tužeb, zástup možností, neporazitelnou armádu nejrůznějších „proč ne?“.

A stejně jako se od sebe navzájem lišíme my lidé, liší se od sebe i knihy. Ta, co jednoho uvede do vytržení, druhého uspává. Každý je nadšený z něčeho jiného. Každé čtení je cestou a souvisí s láskou.

Bylo jednou devět postav, které něco hledaly, a nevěděly co. Tento příběh vypráví o tom, co se jim přihodilo, jakmile otevřely svou knihu.

Co je to knihkupectví?

Mnohem víc než řady polic, v nichž se povalují literární díla.

Je to prostor. Prostor světla a tepla. Prostor sdílení a důvěrnosti. Území bratrství.

Místo, které spojuje.

Tohle vyprávění je především vyjádřením vděčnosti.

Dík patří knihkupectvím a těm, kdo je ožívují a přispívají tím k tomu, že jsme živi i my!

Všem lidem, ženám i mužům, kteří kdy přivedli na svět knihy.

Platí zde totiž vzájemné propojení – jakou chudobu, nudu a jednotvárnost bychom bez nich prožívali?

Ve starém dobrém městě Uzès bylo jednou jedno docela nové knihkupectví...

Erik Orsenna

*Věnováno Isabel,
bez níž by tato kniha neexistovala.
A také Élise, Lucile a Sidonii...
Nenechte si od života sebrat svůj sen.*

NATÁLIE

*Aneb jak jsem
změnila svůj život*

Náhlá ztráta paměti.

Může se to stát jednou, dvakrát za život.

Člověk najednou dočasně ztratí paměť. Zachová si schopnost uvažovat, ale neví, kde je, co dělal předtím, nebo jaké je datum.

Není to závažné; může to trvat jen několik hodin.

Vědci si příčinou tohoto jevu nejsou příliš jistí.

Za podobným záchvatem amnézie může stát hypertenze, stres, někdy dokonce i orgasmus.

Jako kdyby se mozek najednou potřeboval chránit, trochu jako když cvakne jistič v elektroměru.

To mi řekl lékař, kterého rychle zavolal Nathan poté, co jsem se ho s vylekaným pohledem několikrát u snídaně zeptala, proč je tam se mnou.

Protože orgasmus ani hypertenze tím správným vysvětlením nebyly, podívala jsem se na Nathana a řekla mu:

„Možná je načase, abychom opustili Paříž... Mám už toho města dost. Ničí mě.“

Nechci být vůči hlavnímu městu nevděčná. Jako studenti jsme s chutí žili v rytmu pařížských nocí, nemohli jsme se nasytit výstav, měli jsme předplatné do

divadla Théâtre de la Ville, chodili do podniků, kde hrály džezové kapely ze Spojených států.

Jakžtakž se nám podařilo vychovat Élise a Guillaumea v našem čtyřpokojovém bytě v ulici de la Roquette.

Děti vyrostly, a čím víc času ubíhalo, tím intenzivnější jsem měla pocit, že žiji v jakési prázdné pauze, že mi dochází dech, že se musím chránit pod krunýřem, který je den ode dne těžší, abych neslyšela hluk, necítila pachy, nevnímala agresivitu pohledů, tlačení v metru a špínu ulic.

Všemu tomu odolávat často znamená potlačovat svoji citlivost, zatvrzovat se, až do dne, kdy krunýř praskne.

Rozhodli jsme se odejít z Paříže následujícího léta, poté, co Guillaume odmaturoval. Stačilo počkat jenom na něho, protože Élise už tou dobou studovala fotografii na vysoké škole v Arles.

Nathan je architekt. Při každém návratu z dovolené do Paříže říkal, že si může zařídit kancelář kdekoli. Ale ten úmysl vzal pod nápor vředních dnů po každé za své a musím přiznat, že pokud jsem chtěla, aby se něco stalo, musela jsem to vzít do vlastních rukou.

Životní elán se mu často vracel po několika dnech strávených na poloostrově Crozon v departementu Finistère. Moje láska ke Crozonu se zrodila

la v době mého setkání s Nathanem. Oba jsme se zúčastnili jachtařského kurzu ve známé jachtařské škole na souostroví Glénans a podnikli svoji první opravdovou plavbu kolem poloostrova. Byli jsme spolu na jedné palubě a stali se z nás partáci pro život.

Od té doby jsme tam často jezdili a jednou jsme objevili malý rybářský domek – sice jsme neměli auto, ale jakmile jsme našetřili trochu peněz, domek jsme koupili.

Stojí uprostřed vřesovišť, kousek od místa, kde do moře vybíhá Pointe de Dinan, v krajině, která se vyloženě hodí na pohlednici z Bretaně.

Ale svojí podstatou jsem dítě jihu a některé pobytu kolem svátku Všech svatých nebo na Velikonocce, kdy se hodiny slunečního svitu daly spočítat na prstech, brzdily naše prázdninové nadšení.

V té době jsem učila literaturu ve třídách posledního ročníku Montaignova lycea.

Své studenty jsem měla ráda a oni mi to v dobrém opláceli.

V humanitních třídách byli studenti tak zvědaví a nadšení, že mi umožňovali překračovat rámec osnov a představovat jim autory, kteří jim byli dobrými prostředníky literatury méně akademické.

Přírodovědné třídy pro mě každoročně představovaly výzvu. Literatura pro ně byla jenom volbou, která jim měla umožnit posbírat pár maturitních bodů, ale mně šlo o to, abych u těchto mladých ma-

tematiků zbourala emocionální hradby a odhalila jim jiný svět – exotický, někdy iracionální, vždycky však velice vzdálený myšlenkovému světu Descartovu, ve kterém se pohybovali.

Každý rok se mi podařilo nasměrovat několik studentů k novým břehům. Objevovali potom, že svět je mnohem víc pochybnost než jistota, mnohem víc poezie než rovnice.

Volba zaměření těchto mladých lidí velmi často žádnou volbou nebyla. Ten, kdo byl dobrý v matematice, měl „štěstí“, že mohl jít na přírodovědný směr. Každá jiná volba by byla mrháním talentem. Tento požadavek se prosadil po druhé světové válce a od té doby ho vyznává jak učitelský sbor, tak rodiče. Dítě, z kterého je inženýr, se stalo pro rodiče mnohem větší chloubou, než kdyby si zvolilo umění nebo humanitní vědy.

Druhá světová válka zabíjela nejenom muže a ženy, ale zabíjela také humanitní směr ve prospěch císel, učitele ve prospěch inženýra.

Městečko Uzès jsme objevili jednoho lednového dne.

Je snadné zamilovat si Uzès v zimě, když sedíte u stolu na terase a před sebou máte krajíc chleba s kozím sýrem a olivovým olejem.

Jihu prospívá mistral, který zahání mraky. V údolí Rhône je vítr silný, ale v kraji kolem Uzès slábne a umožňuje těšit se z modrého nebe a slunečního tepla pod ochranou kamenných zdí.

Malé město Uzès vděčí za svoji krásu historii.

Tohle první vévodství Francie bylo sídlem vládnoucích šlechticů, feudálních pánů a prelátů, z nichž každý chtěl mít palác odpovídající jeho postavení. Starobylé portály, okna s okenními příčkami, zdobené balkony a římsy s věžičkami vytvářejí dojem dokonale zachovalého prostředí. Když byl ministrem kultury André Malraux, prosadil zákon na obnovu historického dědictví a památkáři se pak zasadili o to, aby město Uzès bylo opraveno a vzniklo z něho to, čím je dnes – poklad renesance.

Přestěhovat se do Uzès bylo to, čemu se obvykle říká životní volba. Dokonce jsem si jednu dobu myslela, že je to životní volba nás obou. Skutečně jsme se rozhodli oba společně, ale brzy jsem se ocitla sama, odkázaná na Nathanovu občasnou přítomnost.

Poznala jsem život ženy v domácnosti, bez dětí, bez práce, ale s dostatečnými prostředky, abych si mohla zaplatit kurzy pilates nebo přebudovat naše pokoje ve stylu mírně snobského etno-ekologického obchodu *Vzdálené světy*, kam se obracejí v Uzès nově příchozí, aby si zařídili svoje ovčiny, které si kupují ve zdejší keřovité krajině.

Našimi pokoji mám na mysli budovu pro chov bource morušového, kde bydlíme. Velký kamenný dům, postavený kolem krásného dvora, ve kterém se kdysi chovaly housenky bource pro místní přádelny. Vzácná surovina se potom dopravovala k lyonským zpracovatelům hedvábí, kteří z ní tkali látky draze prodávané po celé Evropě.

Bylinkové náměstí je v srdci Uzès. Dá se tam dostat jediné pěšky spleť pěkných uliček. Velké platany mu v létě poskytují blahodárný stín.

Náměstí je obklopené podloubími, ve kterých jsou zahrádky restaurací.

Každou středu a sobotu se tam koná velký trh.

V sobotu se stává trhem celé město, okružní třída poskytuje prostor prodejcům oblečení.

V létě tam chodí v podstatě jenom turisté. Hustota lidí a stánků znemožňuje pohyb a slunečníky brání v pohledu na celek, takže není možné krásu náměstí naplno ocenit.

Já chodím na trh ve středu, kdy tam prodávají pouze místní. Tady jsem znovu objevila, jak je u potravin důležitá kvalita. Sezonní ovoce, které necestovalo a přichází rovnou ze sadu, se nedá srovnat s tím, co člověk dostane v Paříži. Stejně je to se zeleninou, s drůbeží nebo se sýry. Blízkost moře je také velká výhoda. Zatím jsem znala ústřice jenom z Bretaně, ale teď jsem ohromně nadšená z těch z Bouzigues, chovaných na březích Středozevního moře.

„Na prodej“.

Malá cedule byla vyvěšená ve výloze knihkupectví na Bylinkovém náměstí.

Upřeně jsem hleděla na modrá písmena na světle hnědém tuhém papíře...

Proč ne já?

Miluji knihy.

Miluji všechny knihy!

Ty útlé, napsané v jednom rozmachu, i ty velké, které jsou dílem celého života; staré s poničenou vazbou, ale i ty, které právě vyšly z nakladatelství a napařují se se svojí krásnou rudou páskou.

Mám ráda knihy, které vyprávějí velké romantické příběhy a dojmou vás k slzám, ale také se s velkým potěšením nechávám zlákat k učeným a intelektuálním esejům, které mi dávají pocit, že jsem inteligentnější.

Mám ráda knihy o umění přenášející k lidem domů díla z Louvru nebo z Prada nebo podivuhodné obrazy zpřístupňující nám celý svět. Kolik bychom znali z těchto zázraků, kdyby nebylo knih?

Mám ráda ořízku a hřbety knih. Když jsou seřazené v policích, díváme se na ně s hlavou lehce nakloněnou, jako kdybychom jim, předtím než je otevřeme, chtěli projevit úctu.

Mám ráda papír. Jak o něm ale mluvit v jednotném čísle? Má ráda stránky papíru, které se otáčejí, ale kterých by si člověk někdy raději neměl všimnout. Pokud je papír vhodně vybraný, je v souladu se slovy a stránky zlehounka plynou. Když je tu nesoulad, může to čtenáře špatně snášejícího podobnou disharmonii odradit.

Příliš bílý papír se například nehodí k milostnému příběhu, protože láska nikdy není docela bílá; časem získává lehce zažloutlý nádech, nese stopy srážek i něžností jako povlečení v posteli po milostných objetích.

Ražený papír dodává slovům hloubku. Vtisknou se do něho a pohodlně se usadí v papírové hmotě jako kočka v polštářích na pohovce.

Také mám ráda slova na stránkách. Nemyslím teď smysl slov, ale ten rytmus, který je vytvářený sledem šedých obdélníků slov. Mezi slovy jsou stále stejné mezery, zaručující každému ze slov zdvořilý rozestup, díky němuž nemusí šlapat na nohy svému sousedovi a může svobodně dýchat. Jsem si jistá, že kdybychom byli jako ta slova na stránce, bylo by mezi námi mnohem víc laskavosti.

Jednou se mi dostala do rukou kniha, kde se na mezery zapomnělo. Hned mě popadl záchvat agorafobie – takový jsem pocítila soucit s těmi slovy, namačkanými jako sardinky a týranými jako cestující v pařížském metru v době špičky.

Mám mnoho přátel, kteří snili o tom, že budou mít knihkupectví, jako jiní sní o tom, že si zařídí penzion. Jsou to sny, které člověka chrání, které jsou někdy formou útěku... Uchýlit se pod ochranu knih nebo pořádných zdí...

Myslím, že knihy poskytují širší obzory než zdi.

Ještě téhož večera, aniž jsem Nathanovi dopřála čas odložit si aktovku, jsem to na něho jako potřeštěná puberťačka vybalila:

„Knihkupectví na Bylinkovém náměstí je na prodej!“

„No a?“

„Chci být novou majitelkou.“

„To je nápad! A co tvoje učení, tvoje kariéra?“

„Dobře víš, že profesor žádnou kariéru nemá. Jeho jediný vývoj představují služební léta. A potom ani nevím, kde získám místo. Může to být klidně na druhém konci departementu Gard!“

„Ale to ti zabere řadu času. Máš představu, co takové knihkupectví obnáší? Je to v první řadě obchodní záležitost, dokonce i malý obchůdek! Určitě budeš vydělávat méně než profesorka!“

„Na to kašlu! A nakonec, času mám hromadu, protože jsem pořád sama. Potřebuju mít nějaký pořádný plán, jinak ze mě bude neurotička.“

„Proti takovým argumentům dlouho vzdorovat nedokážu.“

Nathan je hodný muž. Někdy sice trochu egocentrický, ale to je mnoho architektů. Mají pocit, že jsou nepostradatelní pro správné fungování světa. Někteří jsou opravdovými vizionáři, zato jiní představují veřejné nebezpečí, když pro druhé vymýšlejí domy, ve kterých by sami žít nedokázali. Nejhorší jsou ti, kteří si cení díla podle tun spotřebovaného betonu!

Při podpisu notářských listin, které ze mě udělaly majitelku knihkupectví, jsem byla myslím stejně šťastná jako při narození svých dětí.

Rozdíl byl v tom, že když jsem se stala majitelkou knihkupectví, neměla jsem ani tak pocit, že dávám život někomu jinému, jako spíš sama sobě.

Za hodně vděčím četbě. Právě díky ní jsem rost-